

Dariusz Stępniewski

Ocena polskiej współpracy z NATO w stabilizacji regionu bałkańskiego po rozpadzie Jugosławii

---

Obronność - Zeszyty Naukowe Wydziału Zarządzania i Dowodzenia Akademii Obrony Narodowej nr 1(9), 157-167

2014

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

AUTOR

Dariusz Stępniewski
darekradom@onet.eu

OCENA POLSKIEJ WSPÓŁPRACY Z NATO W STABILIZACJI REGIONU BAŁKAŃSKIEGO PO ROZPADZIE JUGOSŁAWII

Przyczyny konfliktu

Pod koniec lat 80. ubiegłego wieku, kryzys gospodarczy w Jugosławii doprowadził do inflacji sięgającej 2500% w skali roku. Sytuację znacznie pogarszała zmiana konstytucji, w praktyce znosząca autonomię Kosowa i Wojwodiny. W styczniu 1990 roku komuniści ze Słowenii i Chorwacji wystąpili ze Związku Komunistów Jugosławii¹, powstały nowe partie dążące do stworzenia konfederacji i ściślejszej współpracy z Zachodem. Zmiany w tych dwóch republikach postępowały bardzo szybko i już w pierwszej połowie roku odbyły się wolne wybory, w których komuniści ostatecznie stracili władzę. Prezydentem w Słowenii został Milan Kucan, a na czele Republiki Chorwackiej stanął posądzany o skrajny nacjonalizm, jugosłowiański generał Franjo Tuđman². W odpowiedzi na zachowanie zbuntowanych republik w marcu 1991 roku przeważający w tych regionach Serbowie z Krainy oraz z chorwackiej wschodniej Sławonii ogłosili secesję i chęć przyłączenia terytorium do Serbii³. Od tego czasu na pograniczu zrobiło się niebezpiecznie, zarówno Serbowie, jak i Chorwaci oraz Słoweńcy zaczęli przygotowywać się do wojny. 25 czerwca 1991 o godzinie 20:00 Słowenia i Chorwacja jednocześnie ogłosiły niepodległość⁴.

Podążając śladami Słowenii i Chorwacji, 8 września 1991 roku niepodległość ogłosiła Macedonia. [...] była jedyną republiką, w której po ogłoszeniu niepodległości nie interweniowała armia federalna, mimo że stacjonowała na tym terytorium⁵. Jednak sytuacja Macedonii była bardzo trudna, roszczenia wobec jej terytorium wysuwała Bułgaria, Grecja, Serbia i Albania. Największy wpływ na nowo powstałe państwo miała polityka dwustronna z Grecją. Konflikt na podłożu uznania symbolów narodowych, nazwy

¹ M. Tanty, *Bałkany w XX wieku*, wyd. książka i Wiedza, Warszawa 2005, s. 365.

² M. Kuczyński, *Bałkańska Pożoga. Wojny i konflikty na Bałkanach w latach 1981-1999* wyd. Biuro Prasy i Informacji MON, Warszawa 1999, s. 33.

³ D. Stępniewski, *Zaangażowanie sił NATO na Bałkanach w latach 1992-2000*, praca licencjacka, AON, Warszawa 2012.

⁴ Tamże, s. 32.

⁵ I. Rycerska, *Rozpad Jugosławii, przyczyny i przebieg*, wyd. Akademii Świętokrzyskiej Kielce 2003, s. 96.

i tradycji macedońskiej doprowadził do wprowadzenia embarga handlowego przez Grecję.

Na początku lat 90. bośniaccy Chorwaci i Muzułmanie domagali się ogłoszenia niepodległości, a dowodzona przez Karadźicia partia, zagroziła oderwaniem serbskiej części i połączeniem z Serbią. Wiosną 1991 roku zaniepokojone narastającym wewnętrznym konfliktem wszystkie grupy etniczne zaczęły tworzyć załóżki sił zbrojnych. Na przełomie lutego i marca 1992 roku odbyło się, zbojkotowane przez Serbów, referendum niepodległościowe, w odpowiedzi na które Karadźić proklamował Serbską Republikę Bośni i Hercegowiny⁶. Krwawy rozpad Jugosławii stał się faktem.

Udział Sił Zbrojnych RP w działaniach stabilizacyjnych na terenie Bośni i Hercegowiny

Od początku w zażegnanie konfliktu, zaangażowało się ONZ i KBWE, niestety organizacje te nie posiadały wystarczających sił i środków, aby zapobiec rozlewającej się po całych Bałkanach wojnie. U schyłku XX wieku, po rozpadzie Układu Warszawskiego i Związku Radzieckiego, jedyną organizacją mającą realny wpływ na bezpieczeństwo międzynarodowe był Pakt Północnoatlantycki. W 1992 roku Sojusz Północnoatlantycki zgłosił chęć czynnej współpracy dotyczącej wymuszenia pokoju w Bośni i Hercegowinie z KBWE. W grudniu tego samego roku ministrowie spraw zagranicznych krajów członkowskich NATO zaproponowali udostępnienie swoich środków i doświadczeń w akcjach prowadzonych pod auspicjami Rady Bezpieczeństwa ONZ⁷.

W ramach porozumienia wynegocjowanego w Dayton powstała operacja pokojowa NATO mająca zastąpić siły ONZ⁸. Na podstawie rezolucji Rady Bezpieczeństwa ONZ nr 1031 sojusz otrzymał zgodę na wprowadzenie wynegocjowanych wcześniej aspektów militarnych pokoju. 16 grudnia 1995 roku Rada Północnoatlantycka podjęła wspólną decyzję o utworzeniu międzynarodowych sił implementacyjnych IFOR⁹.

Po odzyskaniu pełniej suwerenności Polska zmierzała do jak najszybszej integracji z NATO, czego przejawem był Indywidualny Program Partnerstwa dla Pokoju. Sprzęt, procedury i wyszkolenie WP znacznie odbiegały od standardów sojuszu, a jedną z okazji do zintegrowania tych elementów był konflikt na Bałkanach. Oprócz korzyści wojskowych nasze zaangażowanie

---

⁶ Tamże, s. 98.

⁷ M. Zawistowska, *Ekspertyza „Polityczna i wojskowa obecność NATO na Bałkanach w latach 1992-2000*, nr 94, wyd. Departament Strategii i Planowania Polityki MSZ, styczeń 2000, s. 3.

⁸ I. Rycerska, *Rozpad Jugosławii, przyczyny i przebieg*, wyd. Akademii Świętokrzyskiej, Kielce 2003, s. 112.

⁹ M. Zawistowska, *Ekspertyza...*, wyd. cyt., s. 6.

żowanie miało uwiarygodnić Polskę jako przyszłego członka NATO. Mimo że od 1992 WP uczestniczyło w ramach sił ochronnych w misji pokojowej w Chorwacji, zwierzchnictwo polityczne i wojskowe nad operacją posiadała ONZ. W dniu 5 grudnia 1995 roku Rada Ministrów podjęła decyzję o przyłączeniu się Polski do sił IFOR. Na podstawie 16 batalionu powietrznodesantowego z 6 Brygady Powietrznodesantowej wyselekcjonowano batalion POLBAT liczący 660 osób. Dania zaproponowała Polsce włączenie kontyngentu do składającej się już z wojsk Danii, Norwegii, Szwecji i Finlandii Brygady Nordycko-Polskiej, która wchodziła w skład amerykańskiej Dywizji Północ (rozlokowanie wojsk obrazuje mapa poniżej). Po odbyciu dwumiesięcznego szkolenia polska jednostka była gotowa do wykonywania następujących zadań:

- *organizacja punktów kontrolnych na linii rozdzielenia wojsk,*
- *patrowanie strefy rozdzielenia wojsk [...] oraz strefy 10 km po obydwu stronach linii przerwania ognia,*
- *zbieranie informacji o polach minowych,*
- *kontrolowanie wycofywania wojsk i uzbrojenia poza uzgodnione strefy,*
- *udzielanie pomocy w razie konieczności pozostałym bataliom,*
- *asystowanie i zabezpieczenie wymiany jeńców i więźniów,*
- *wspieranie działalności humanitarnej oraz odbudowy infrastruktury energetycznej, drogowej i gospodarczej¹⁰.*

W latach dziewięćdziesiątych WP nie było jeszcze w pełni uzawodowione, dlatego w skład polskiego batalionu weszli nie tylko zawodowcy, lecz także żołnierze z poboru, ale wyłącznie ochotnicy. Udział jednostki WP w IFOR w ramach dywizji amerykańskiej był odzwierciedleniem polskich aspiracji do NATO, a także ogromnym sprawdzianem, który z pewnością zdaliśmy. Po raz pierwszy w historii były członek Układu Warszawskiego wziął udział w misji o takim charakterze i na taką skalę. Mimo różnicy w sprężynie, procedurach, a przede wszystkim w mentalności ludzi, operacja przyniosła zamierzony efekt.

Oprócz celów stricte wojskowych osiągnęliśmy założone cele polityczne, przede wszystkim przekonaliśmy sojuszników, że w niedalekiej przyszłości możemy zostać przyjęci do Paktu Północnoatlantyckiego nie jako obciążający kraj z Europy Wschodniej, ale jako pełnoprawny partner, który zdecydowanie podniesie możliwości operacyjne całej organizacji.

---

¹⁰ M. Kuczyński, *Bałkański Syndrom 1991-2000*, Dom Wydawniczy Elipsa, Warszawa 2000, s. 98.

Źródło: <http://skmponz.szczecin.pl/pkw-ifor-sfor> [dostęp: 17.01.2014].

Rys. 1. Dyslokacja sił IFOR/SFOR w Bośni i Hercegowinie

Polskie zaangażowanie w SFOR

Obawa przed wybuchem kolejnych działań zbrojnych zmusiła Radę Bezpieczeństwa ONZ do wydania rezolucji nr 1088 z dnia 12 grudnia 1996 roku stanowiącej mandat polityczny dla przyszłej operacji SFOR¹¹. W dniu 20 grudnia 1996 roku po wygaśnięciu mandatu dla IFOR rozpoczęła się operacja pod kryptonimem *Joint Guard* (Wspólna straż), której najważniejszym celem było wypracowanie trwałego pokoju w Bośni i Hercegowinie, a niezbędnym elementem – dalsza demilitaryzacja zwaśnionych grup etnicznych. Nowe siły stabilizacyjne miały być dużo mniejsze i przygotowane do nieco innych działań. Rada Północnoatlantycka zakładała, że misja potrwa 18 miesięcy, a w celu zoptymalizowania jej skutków zostanie podzie-

¹¹ <http://www.nato.int/ifor/un/u961212b.htm> [dostęp: 17.01.2014].

lona na kilka części. Według przyjętego planu pierwszy przejściowy etap trwający do 3 lutego 1997 roku zakładał przejście obowiązków od poprzedników z IFOR oraz odpowiednie rozmieszczenie nowych sił. Drugi etap *Stabilizacja* był wyrazem obawy dowódców NATO przed wiosenną ofensywą jednej ze stron konfliktu. W celu zapobiegnięcia takim zdarzeniom w miejscach o podwyższonym ryzyku rozmieszczono dodatkowe siły. Trzecia faza *Odstraszanie* miała zostać dostosowana do bieżącej sytuacji w Bośni i Hercegowinie, dlatego nie określono daty jej rozpoczęcia. Po rozpoczęciu tego etapu planowano sukcesywne zmniejszanie międzynarodowych sił oraz przejmowanie ich zadań przez organy cywilne. Ostatnim etapem było zakończenie misji i zaplanowane wycofywanie wojsk z Bośni i Hercegowiny oraz przejście wszystkich dotychczasowych zadań przez organy państwowe.

Do operacji stabilizacyjnej SFOR oprócz NATO zgłosiło się 19 państw spoza sojuszu, a w tym Polska, Szwecja i Węgry. Ponownie polski batalion został stworzony na podstawie 16 Batalionu Powietrznodesantowego z 6 Brygady Powietrznodesantowej. Tym razem w jego skład weszło pięćset ochotników. Tak samo jak podczas poprzedniej misji POLBAT wszedł w skład brygady nordycko-polskiej będącej elementem dywizji amerykańskiej. Polski batalion został rozlokowany w pobliżu miejscowości Teslić, a jego obszar odpowiedzialności obejmował około 1420 km². Do najważniejszych zadań, które nie uległy diametralnym zmianom należało:

- *inspekcjonowanie wojsk oraz miejsc przechowywania broni (kontrola składów amunicji, magazynów, wyposażenia jednostek wojskowych);*
- *egzekwowanie bezwzględnej swobody ruchu wobec ludności cywilnej;*
- *współpraca z Centrum Koordynacji Współpracy Cywilnej (CIMIC) poprzez zbieranie informacji wśród ludności, utrzymywanie dobrych kontaktów z przedstawicielami władz cywilnych, ocenie postawy społeczeństwa i ciągły kontakt z pozarządowymi organizacjami międzynarodowymi;*
- *patrowanie wyznaczonej strefy;*
- *utrzymywanie pododdziału szybkiego reagowania i ewentualne przekazanie go do wzmocnienia działań SFOR w batalionowym obszarze odpowiedzialności;*
- *poszukiwanie, zabezpieczanie oraz kontrola rozminowywania pól minowych, wysadzanie bunkrów mogących stanowić zagrożenie dla sił SFOR¹².*

W 1998 roku na terenie Bałkanów odbyły się ćwiczenia NATO Dynamic Response-98, w których wziął udział także Odwód Strategiczny Dowódcy Sił SFOR – 18 bdsz, dzięki czemu na terenie Bośni i Hercegowiny przez

---

¹² Materiały informacyjne Departamentu Wojskowych Spraw Zagranicznych MON, Oddziału Misji Międzynarodowych.

krótki okres znajdowało się 1000 polskich żołnierzy. Nasza jednostka wywiązywała się z powierzonych zadań bardzo dobrze, czego dowodem może być 800 patroli dziennych, 300 nocnych, 450 kontroli magazynów i miejsc przypuszczalnego składowania broni oraz kontrola rozminowania 90 pól minowych w samym 1997 roku¹³.

Źródło: <http://skmponz.szczecin.pl/pkw-ifor-sfor> [dostęp: 17.01.2014].

Rys. 2. Rozlokowanie Skandynawsko-Polskiej Brygady w BiH

Ogromny wpływ na powodzenie misji należy przypisać polskiemu wywiadowi wojskowemu pozostającemu w bardzo dobrych relacjach z lokalną ludnością. W roku 2000 zlikwidowano szczebel brygady, wprowadzając w jego miejsce 13 grup bojowych będących bezpośrednimi komponentami dywizji. Kolejne poważne zmiany nastąpiły 5 stycznia 2003 roku, w wyniku wycofania sił duńskich. Od tego momentu połączono siły portugalskie z polskim POLBAT, tworząc Wielonarodową Grupę Bojową. Uczestnictwo Wojska Polskiego w siłach SFOR okazało się sukcesem, po raz kolejny udowodniliśmy swoją przydatność dla sojuszu. Aspektem wymagającym szczególnej uwagi jest to, że w trakcie operacji 12 marca 1999 Polska stała się pełnoprawnym członkiem Organizacja Paktu Północnoatlantyckiego. W dniu 2 grudnia 2004 roku mandat SFOR wygasł. Z powodu wojny w Ira-

¹³ S. Bieniuk, W. Wójtowicz, *SFOR pewność pokoju i stabilizacji w Bośni*, wyd. Adam Marszałek, Warszawa 1998, s. 28.

ku NATO postanowiło nie kontynuować operacji w Bośni i Hercegowinie, a jej siły zostały zastąpione przez wielonarodowe unijne pod nazwą EUFOR Althea.

Działalność Sił Zbrojnych RP w misji stabilizacyjnej w Kosowie

Na początku lat dziewięćdziesiątych powstała Wyzwoleńcza Armia Kosowa (UCK) domagająca się całkowitej niepodległości spornej prowincji. Jej głównymi założycielami byli emigranci osiedleni na stałe w Niemczech i Szwajcarii oraz potomkowie albańskich żołnierzy dywizji SS *Skanderbeg* sympatyzujący z niemiecką skrajną prawicą. W 1996 roku doszło do kilkunastu zamachów, w których zginęli zarówno Albańczycy, jak i Serbowie, jednak UCK nie ujawniała jeszcze swojej działalności. W wyniku prowadzonych walk do maja 1998 roku UCK opanowało około 40% terytorium Kosowa. W odpowiedzi dobrze uzbrojone serbskie wojsko i policja rozpoczęły kontrofensywę, bombardując przy tym cywilne wioski. Do końca lipca Serbowie odbili cały region, wypędzając przy tym około 70 tys. Albańczyków. W celu ostatecznego zakończenia konfliktu w 1999 roku NATO rozpoczęło operację *Allied Force*. Działania polegały na atakach lotniczych na strategiczne serbskie punkty. W wyniku działań sojuszu wykonano 38 004 lotów, w tym 10 484 loty uderzeniowe na cele naziemne¹⁴. Utracono jedynie dwa samoloty, przy czym żaden pilot nie zginął, co jest ewenementem w historii operacji lotniczych na tak wielką skalę. Według raportu przygotowanego przez Amerykanów w wyniku bombardowań, zniszczono około 220 transporterów, 120 czołgów, 450 dział artyleryjskich. Dane dotyczące serbskich ofiar wahają się od 500 aż do 5 tys., a następnie kilka tysięcy zostało rannych, śmierć poniosło także ponad pół tysiąca cywili¹⁵.

Po zakończeniu operacji lotniczych, które przyniosły zamierzony efekt (niestety nie udało się uniknąć czystek etnicznych), NATO zastąpiło dotychczasowe siły międzynarodowymi siłami kosowskimi – KFOR. W dniu 18 czerwca 1999 roku Polska zdecydowała się dołączyć do *Joint Guardian*. W skład jednostki RP wszedł 18 Bielski Batalion Powietrznodesantowy, będący Polską Jednostką Wojskową Odwodu Strategicznego Naczelnego Dowódcy SZ NATO w Europie pod dowództwem ppłk. Romana Polki. Polacy współpracowali z 30 osobową jednostką litewską i 100 osobową kompanią ukraińską. Batalion rozlokowano w rejonie Kacanik i Strpce (szczegó-

---

¹⁴ D. Gibas-Krzak, *Serbsko-albański konflikt o Kosowe w XX wieku*, wyd. Adam Marszałek, Toruń 2009, s. 277.

¹⁵ B. S. Lambeth, *NATO's Air War for Kosovo: A Strategic and Operational Assessment*, wyd. RAND 2000, s. 65.

łowe rozlokowanie przedstawione na rysunku nr 3), a do jej głównych zadań należało:

- nadzorowanie granicznych punktów kontrolnych,
- rozpoznawanie dróg oraz miejsc rozmieszczenia stałych punktów kontrolnych,
- prowadzenie dziennych i nocnych patroli rozpoznawczych, szczególnie w obszarach zurbanizowanych,
- utrzymywanie stałych punktów kontrolnych na drogach, przejściach granicznych i w miastach,
- rozbrajanie i niszczenie niewypałów i niewybuchów,
- sprawdzanie pod względem saperskim budynków przeznaczonych do stacjonowania wojsk¹⁶.

<http://www.bmlv.gv.at/omz/galerie.php?id=25> [dostęp: 17.01.2014].

Rys. 3. Rozlokowanie sił KFOR w Kosowie

¹⁶ M. Kuczyński, *Balkański...*, wyd. cyt., s. 150-151.

W 2000 roku w wyniku międzynarodowego porozumienia polski batalion zastąpił wspólny Polsko-Ukraiński Batalion Sił Pokojowych, w którego skład weszły 4 kompanie manewrowe i jednostki wsparcia liczące 550 Polaków, 320 Ukraińców i 30 Litwinów. Zarówno rozlokowanie Brygady Wschód podporządkowanej Amerykanom, jak i najważniejsze zadania pozostały niezmiennie.

W 2000 roku na terenie Kosowa odbyły się ćwiczenia sił NATO, w których wzięliśmy udział w ramach Polskiej Jednostki Wojskowej Odwołu Strategicznego. Ze względu na niestabilną sytuację w rejonie odpowiedzialności jej misja przedłużyła się z 2 do 6 miesięcy. W następnych miesiącach doszło do poważnych starć na granicy kosowsko-macedońskiej, dlatego polski kontyngent został ponownie zwiększony o 1 Pułk Specjalny Komandosów (dyslokacja w Macedonii) oraz 2 kompanię zmechanizowaną z PJW Odwołu Strategicznego biorącą udział w ćwiczeniach *Dynamic Response 2001*.

W ciągu następnych lat ze względu na dynamiczną sytuację w Kosowie i na pograniczu polskie jednostki przechodziły wiele restrukturyzacji, a oddziały były dysponowane na terenie całej prowincji. W 2009 roku z udziału w misji stabilizacyjnej zrezygnowali Litwini, a Polacy zdecydowanie ograniczyli swoją obecność (do 230 żołnierzy). W 2010 roku polską jednostkę przeformowano w grupę bojową, co zaowocowało zmianą POLUKRBAT na kompanię manewrową. W wyniku przeprowadzonej reorganizacji zmieniły się także zadania przypisane polskim żołnierzom. Główną misją nie była już ochrona wydzielonej strefy, lecz okresowe obsadzenie wybranych posterunków i pełnienie misji szybkiego reagowania. W razie niestabilności w regionie do Kosowa w każdej chwili mogą zostać rzucone siły pozostające na stałe w Bośni i Hercegowinie.

Od początku rozpadu Jugosławii Polska aktywnie włączyła się w budowę pokoju na Bałkanach. Jej działania nie ograniczały się tylko do wydzielania wojsk w ramach NATO, lecz także do wsparcia dyplomatycznego (misja Tadeusza Mazowieckiego). Warto podkreślić, że na początku lat 90. ubiegłego wieku Polska przeżywała transformację ustrojową. Reformy dotyczyły praktycznie każdego sektora państwa, jednym z najważniejszych zadań była integracja europejska oraz wstąpienie do Paktu Północnoatlantyckiego. Nie byłoby to możliwe tak szybko bez współpracy wojskowej na Bałkanach. Polskie jednostki wyniosły z misji ogromne doświadczenie, a była Jugosławia stała się także polem doświadczalnym do współpracy sojuszu z krajami byłego Układu Warszawskiego. Wprowadzono nowe procedury, powiązania między polskimi oficerami a odpowiednikami z NATO stały się podstawą do budowy przyszłych relacji. Ogromne zasługi w schwytaniu zbrodniarzy wojennych miała jednostka GROM, mimo że do 1999 roku podlegała ministrowi właściwemu ds. wewnętrznych. Doświadczenia wywiezione z byłej Jugosławii pozwoliły jej stać się jedną z najlep-

szych jednostek specjalnych na świecie. Najważniejszym sukcesem było uwiarygodnienie Polski jako odpowiedzialnego i sprawnego państwa mogącego już po dziesięciu latach od upadku komunizmu, stać się pełnoprawnym i co najważniejsze równym członkiem NATO. Niestety sukcesy polityczno-wojskowe nie przeniosły się na znaczące kontakty gospodarcze, Polska nie stała się ważnym partnerem ekonomicznym, nie udało się także wyeksportować znaczących ilości broni, co na pewno pomogłoby pograżonym w kryzysie zakładom zbrojeniowym.

Bibliografia

1. Bieniuk S., Wójtowicz W., *SFOR pewność pokoju i stabilizacji w Bośni*, wyd. Adam Marszałek, Warszawa 1998.
2. Gibas-Krzak D., *Serbsko-albański konflikt o Kosowe w XX wieku*, wyd. Adam Marszałek, Toruń 2009.
3. Kuczyński M., *Bałkańska Pożoga wojny i konflikty na Bałkanach w latach 1981-1999*, wyd. Biuro Prasy i Informacji MON, Warszawa 1999.
4. Kuczyński M., *Bałkański Syndrom 1991-2000*, wyd. Dom Wydawniczy Elipsa, Warszawa 2000.
5. Lambeth B. S., *NATO's Air War for Kosovo: A Strategic and Operational Assessment*, RAND 2000.
6. *Materiały informacyjne Departamentu Wojskowych Spraw Zagranicznych MON*, Oddział Misji Międzynarodowych.
7. Rycerska I., *Rozpad Jugosławii, przyczyny i przebieg*, wyd. Akademii Świętokrzyskiej, Kielce 2003.
8. Stępniewski D., *Zaangażowanie sił NATO na Bałkanach w latach 1992-2000*, praca licencjacka, AON, Warszawa 2012.
9. Tanty M., *Bałkany w XX wieku*, wyd. Książka i Wiedza, Warszawa 2005.
10. Zawistowska M., *Ekspertyza „Polityczna i wojskowa obecność NATO na Bałkanach w latach 1992-2000”*, nr 94, wyd. Departament Strategii i planowania polityki MSZ, styczeń 2000.

Strony internetowe

1. <http://skmponz.szczecin.pl/pkw-ifor-sfor>.
2. <http://www.bmlv.gv.at/omz/galerie.php?id=25>.
3. <http://www.nato.int/ifor/un/u961212b.htm>.

ASSESSMENT OF POLISH COOPERATION WITH NATO TO STABILIZE THE BALKAN REGION AFTER THE COLLAPSE OF YUGOSLAVIA

The collapse of Yugoslavia has led to years-long conflicts whose resolution would not be possible without NATO. Poland has greatly contributed to security building in the Balkans since 1992. The Polish engagement in IFOR and SFOR in missions in Bosnia and Herzegovina, within the framework of the Nordic – Polish – brigade, significantly got our way to NATO accession closer. The main tasks aimed to not re-ignite the conflict, build public administration structures and de-mine the subordinate terrain. The implementation mission in Kosovo explicitly proved Poland's usefulness for building international security within the framework of NATO, in spite of being a former Warsaw Pact member.